

OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA KEHITTÄMINEN työvälineinä HOPS ja portfolio

29.09., 1.10 tai 4.10.2010

© Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut

Päivän ohjelma

12.30-13.45 Oma osaaminen

13.45-14.00 Tauko

14.00-15.15 Osaamisen esittäminen ja työnhaun asiakirjat

© Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut

Materiaali peräisin mm.

- käytän hyväkseni OTP:n materiaalia
 - Sakari Jussi-Pekka, Tiina Hämäläinen, Kaisa Karhu, Seija Kiiskilä, Anita Perttunen, Anita Pirilä, Sari Vähäkangas ainakin 😊
- myös muilta, ne mainitaan kohdallaan

Oma osaaminen

- megatrendit vs. osaaminen
- akateeminen osaaminen
- adaptiivinen asiantuntijuus
- miten oivaltaa oma osaamisensa

Megatrendit

- Tulevaan kehitykseen vaikuttavia yleisiä suuria kehitysaaltoja
- Top ten (Mannermaa, 2000)
 - Verkostoituminen
 - Reaaliaikaisuus
 - Tuotannon ja työn logistiikka
 - Teknologian kehitys
 - Globalisoituminen
 - Ekologinen kilpailukyky
 - Työn murros
 - Verkkopalvelujen kasvu
 - EU:n itälaajeneminen
 - Väestön ja työvoiman ikääntyminen Euroopassa

Ruohotie (2005) muokannut Tynjälän 2003 taulukon perusteella

MUUTTUVA TYÖELÄMÄ, MEGATRENDEJÄ	ASiantuntijavalmiudet - Taidot
Tieto- viestintä- ja automaatio, automaatiotekniikan kehitys	Tietokoneen ja -verkkojen käyttötaidot, medialukutaito, kriittinen ajattelu, ongelmanratkaisutaidot
Globalisaatio	Kielitaito, kulttuuriosaaminen, suvaitsevaisuus, eettisyys, sopeutuvuus
Jatkuva muutos, kompleksisuus, epävarmuus	Oppimistaidot, itsesäätelytaidot, reflektiivisyys, joustavuus, proaktiivisuus, aloitteellisuus, yrittäjyys, monialaisuus, rajanylitystaidot, kyky sietää paineita ja epävarmuutta
Verkostoituminen, tiimityö projektit	Yhteistyötaidot, kommunikaatiotaidot, esiintymistaito
Symbolianalyttinen työ	Korkean asteen ajattelu, innovatiivisuus, visiointikyky
Rutiinipalvelut	Luotettavuus, täsmällisyys

Valtti

Ajankohtaista työelämässä

- ilmiöiden monimutkaistuminen ja nopeat muutokset
- työnkuvan muutos: monialaisia osaajia ja erikoisasiantuntijoita
- parhaan asiantuntemuksen löytäminen ja yhdistäminen
- paikallinen, alueellinen ja globaali yhteistyö
- formaalit ja informaalit oppimisen tilanteet yhdistyvät
- tieto ei sijaitse päässä – se on sosiaalisesti hajautettua
- teknologian ja tietoyhteisöjen avulla yksilö voi ylittää itsensä

Valtti

Osaaminen työelämässä

YDINOSAAMINEN
Erityispätevyudet, tiedot,
valmiudet, työprosessien hallinta

TOIMIALAN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN OSAAMINEN

VÄLINEOSAAMINEN
Työelämän yleiset taidot
Moniammatillinen soveltaminen
Sosiaaliset taidot

OMA TYÖMINÄ
Yksilölliset ominaisuudet
Käsitys itsestä, ammatti-identiteetti
Muutosvalmis
Kognitiivinen toiminta
Sosiaalinen toimintakyky

**Oman tieteenalan
hallinta ja osaaminen**

Oppimistyylien tuntemus
Kyky kehittää itseä oppijana
Oman oppimisen arviointitaito

Kyky luovuuteen
Muutosvalmius

Yhteistyötaidot
Vuorovaikutustaidot
Kielitaito
Tieto- ja viestintätekniset taidot

Kulttuurien tuntemus
Kansainvälisyys

Tiedonhankinta, käsittely, raportointi
Kyky toimia alan asiantuntijana
Tutkimus- ja ammattietikan taju

Kyky arvioida tietoa kriittisesti
ja soveltaa tietoa käytäntöön
Tieteellisen ajattelun periaatteiden
omaksuminen

Kyky ja rohkeus oivaltaa oman alan
ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä
kysymyksiä ja tutkimusongelmia

**Mitä ominaisuuksia työnantajat arvostavat
työntekijöissä?**

1. Kommunikaatiotaitoja
2. Kielitaitoa
3. Luovuutta, luovaa ajattelua
4. Kykyä motivoida ja inspiroida muita
5. Analyttisiä taitoja
6. Kykyä ja halua oppia uutta
7. Ajankäytön joustavuutta, valmiutta työskennellä pitkiäkin päiviä
8. Kykyä kuunnella ja ymmärtää toisten mielipiteitä
9. Kykyä toteuttaa ideoita, saada asiat tapahtumaan
10. Avoimuutta eri kulttuureille

Asiantuntijuus

- Rutiiniekspertit
 - Menestyksellinen suoriutuminen tutuissa ympäristöissä ja tilanteissa
 - Tehtävien samankaltaisuus
 - Ei tapahdu asiantuntijuuden ja työn kehittymistä
 - Adaptiiviset ekspertit
 - Menestyksellinen suoriutuminen muuttuvissa olosuhteissa
 - Ongelmanratkaisua uudellisissa tilanteissa
 - Kehittävä ote työhön
- Ks. Hatano G., & Inagaki, K. (1992). *Desituating cognition through the construction of conceptual knowledge*. In P. Light & G. Butterworth (Eds.), *Context and Cognition: Ways of knowing and learning*. (pp. 115-133). New York: Harvester.

Adaptiivinen asiantuntijuus

- Adaptiivisuus kuvaa henkilön taitoa toimia joustavasti ongelmanratkaisutilanteissa sekä kykyä oppia ongelmanratkaisun kautta
- Valmiutta oppia uusissa oppimistilanteissa ja konteksteissa
- Merkityksellistä on
 - Olla kiinnostunut uusista tilanteista, tehtävistä ja ongelmista
 - Avoimuus uuden oppimiselle
 - Pyrkimys käyttää tehokkaasti hyödyksi avautuvat oppimistilanteet suuntautumalla erityisesti uuden tiedon käsittelyyn

Oman osaamisen oivaltaminen

- Mieti hetki vaikkapa jotain parhaillaan menossa olevaa kurssia
 - mitä olet siellä oppinut edellisten listojen osaamisalueista
 - muuta kuin oppisisältöä

Oma
osaaminen

Valtti

Mitä haluat työltä - tulevaisuudelta?

- Haasteita
- Luovuutta
- Tiedettä
- Käsillä tekemistä
- Yhteiskunnallista panosta
- Turvattua toimeentuloa
- Vapaa-aikaa
- Perhe-elämää
- ...

Valtti

Tulevan suunnittelu

Tulevan työn ja sen suhteuttaminen muuhun elämään on helpompaa, jos olet pohtinut

- omia arvojasi
- omia odotuksiasi
- omia toiveitasi
- omia haaveitasi
- omia ominaisuuksiasi
- omaa osaamistasi

Valtti

Oman osaamisen julkituonti - portfolio

- jos ansioluettelo on liian virallinen ja suppea ja haluaisit kertoa itsestäsi enemmän
- se on mahdollista
- portfolio
 - oma osaamisprofiili
 - itsekehukansio

Valtti

Mikä on portfolio 1/2

- merkityksellinen kokoelma **töitä, näytteitä, tuotteita, kokemuksia ja pohdintoja**
- valittu tietyn tavoitteen saavuttamiseksi
- osoittavat ponnisteluasi, edistymistäsi ja saavutuksiasi.
- kantavana ajatuksena on omien töiden kerääminen, valitseminen ja pohtiminen
- → *ainutkertainen, kertoo tekijästään*
- voi olla kokoelma, tuotos, väline, keino, menetelmä, prosessi...

Valtti

Mikä on portfolio 2/2

- Portfolio = *portare* ”kantaa” + *folia* ”lehti”
 - suom. esim. ansiokansio, kasvunkansio tai oppimissalkku
- **oman osaamisen dokumentointia ja itsearviointia**
- tarkoituksena on osoittaa tekijänsä **henkilökohtainen osaaminen ja asiantuntijuus.**
- edustaa monipuolisesti esim. opiskelijan osaamista, opintotuotoksia ja kiinnostuksen kohteita
- vahvuuksien ja osaamisen lisäksi portfolioissa myös kehittämishaasteet ja –tavoitteet (*Missä haluan kehittyä, mitä haluan oppia...*)

EU:lta

© Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut

Valtti

Portfolion muodot

1. Perusportfolio
 2. Näyteportfolio
 3. Arviointiportfolio
 4. Kasvun ja oppimisen prosessiportfolio
- PORTFOLION TAVOITE ja TARKOITUS RATKAISEVAT SEN MUODON
- käyttötarkoitus ohjaa portfolion prosessin sisältöä ja rakennetta

Vipuvoimaa
EU:lta

© Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut

Valtti

Digitaalinen portfolio: nettiportfolio

- Digitaalinen portfolio eroaa ns. perinteisestä portfolioista ainoastaan toteutusmenetelmiltään.
- Digitaalinen portfolio on **elektronisessa muodossa** oleva kokoelma tekijänsä töistä ja toimintaa kuvaavista dokumenteista.
- Voi olla vuorovaikutteinen - esim. blogi
- Voi sisältää tekstin lisäksi ääntä, kuvaa, videoita, animaatioita ym. elementtejä

Valtti

Kuinka päästä alkuun oman portfolion kanssa?

- **motivaatio** on päätekijä. Jokaisen tulisi olla **henkilökohtaisesti sitoutunut** prosessiin
- mieti, mikä rooli on palautteella ja arvioinnilla ja varmista, että näistä keskustellaan osallistujien kesken

LÄHDE: PORTFOLIO-OPAS

(<http://www.peda.net/veraja/jyu/ac/all/portfolio/pofopas/>)

Valtti

Oma nettipersoona on ”toinen CV”?

- ”Uudenlainen CV” on oma nettipersoona
 - *mieti, mitä sinusta löytyy Facebookissa, Twitterissä, MySpacessa, YouTubessa...*
 - *entä mitä kirjoitat blogissasi...?*
 - *”Työnantajan parhaaminen Facebookissa on johtanut ainakin yhden PAMin edustaman työntekijän irtisanomiseen[...]” (Taloussanomat 27.10.09)*

Valtti

Lähteet mm.

- Eriksson I. & Mikkonen J. (Toim.) 2003. Tuella ja taidolla. Opiskelun ohjaus yliopistossa. Helsinki: Edita.
- Jalava L. 2006. Urasuunnitelma. Helsingin yliopisto, Suomalais-ugrilaisen laitoksen työelämäkurssi.
- Leskelä J. 2005. Mentorointi aikuisopiskelijän ammatillisen kehittymisen tukena. Acta Universitatis Tamperensis; 1090. Tampere University Press, Tampere.
- Mannerman Mika. (Toim.) 2000. Tulevaisuuden haltuunotto. PK-yritysten ennakoinnin käsikirja. ESR-julkaisut 77/00. Edita, Helsinki.
- Ruohotie P. 2005. Ammattikorkeakoulun kompetenssiprofiili.
- Schein E. H. 1978. Matching individual and organizational needs. Reading, Massachusetts.
- Tynjälä P. 2003. Ammatillinen asiantuntijuus ja sen kehittäminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa J. Kirjonen (toim.) Tietotyö ja ammattitaito – Knowledge work and occupational competence (toinen täydennetty painos). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, 85-108.

Portfolio-oppaita:

Niikko, A. Portfolio oppimisen ja kasvun välineenä.

<http://sokl.joensuu.fi/verkojulkaisut/kipinat/AnneliN.htm#Portfolion%20muotoja>

PedaNetin POFO-OPAS verkossa:

<http://www.peda.net/veraja/jyu/ac/all/portfolio/pofoopas/>

Portfolio-opas Portfolio – yliopiston kehittämisen ja arvioinnin välinen <http://www.tieteentekijoidenliitto.fi/uploads/6hdieo2.pdf>

Portfolio oppimisen ja arvioinnin tukena

<http://www.edu.fi/itsearviointi/suomi/opetus/portfol.html#port>